

KAP Stratégiai Tervek: zöld megállapodás vagy nincs megállapodás?

HÉT ORSZÁG ESETÉNEK
MÉLYREHATÓ ELEMZÉSE

Magyar
Természetvédők
Szövetsége
Föld Barátai Magyarország

A Friends of the Earth Europe a környezetvédelmi szempontból fenntartható és szociálisan igazságos társadalomért kampányol, több mint 30 nemzeti és több ezer helyi szervezetet egyesít, illetve tagja a világ legnagyobb civil környezetvédelmi hálózatának, a Friends of the Earth International-nak.

Ez a jelentés az Európai Környezetpolitikai Intézet (Institute for European Environmental Policy) segítségével készült el.

Tervezés és illusztrációk www.marmelade.be

Friends of the Earth Europe

Rue d'Edimbourg 26, 1050 Brüsszel, Belgium
info@foeeurope.org www.foeeurope.org
twitter.com/foeeurope facebook.com/foeeurope

Ezt a jelentést az Európai Unió IMCAP programja támogatta. A kiadvány tartalma kizárólag a szerkesztők véleményét tükrözi és ők tartoznak kizárólagos felelősséggel iránta. Az Európai Bizottság nem vállal felelősséget az információk lehetséges felhasználásáért.

GLOSSZÁRIUM

AKG: Agrár-környezetgazdálkodási intézkedések. A második pillérből finanszírozott, önkéntes KAP-eszközök, amelyek bevételt biztosítanak olyan mezőgazdasági termelőknek, akik elköteleződnek a környezetvédelem iránt, gazdálkodásuk során hangsúlyt fektetnek a környezet védelmére és állapotának javítására, és a meglévő tájlemek fenntartása.

KAP: Közös Agrárpolitika

KAP Srat Terv: KAP Stratégiai Terv

EMVA: Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap

EMGA: Európai Mezőgazdasági Garanciaalap

Ecoscheme intézkedések: Az első pillér által finanszírozott támogatási rendszerek, amelynek célja a környezet és az éghajlat védelme.

EZM: Európai Zöld Megállapodás

HMKÁ: Helyes mezőgazdasági és környezeti állapot. A fenntartható mezőgazdaságot megcélzó előírások. A termőföldek jó mezőgazdasági és környezetvédelmi állapotának fenntartása közvetlen kapcsolatban áll a következőkhöz hasonló kérdésekkel: a művelés minimum szintje; a víz védelme és vízgazdálkodás; talajerózió; a talaj szervesanyag-tartalma; talajszerkezet. A közvetlen vagy egyes vidékfejlesztési támogatást fogadó európai mezőgazdasági termelőknek köteleességük ezeket az előírásokat betartani.

JFGK: Jogszabályban foglalt gazdálkodási követelmények. Minden mezőgazdasági termelőnek – függetlenül attól, hogy részesül-e KAP-támogatásban vagy sem – meg kell felelnie a jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeknek. A JFGK magába foglalja a közegészségügyi, állat- és növényegészségügyi; állatjóléti; és környezetvédelmi uniós szabályokat. A HMKÁ követelményei és a JFGK a kölcsönös megfeleltetés rendszeréhez tartoznak.

HMT: Hasznosított mezőgazdasági terület

KAP Stratégiai Tervek: zöld megállapodás vagy nincs megállapodás?

HÉT ORSZÁG ESETÉNEK MÉLYREHATÓ ELEMZÉSE

ÖSSZEFOGLALÓ

- 4** BEVEZETŐ
- 5** Élelmiszer- és mezőgazdasági rendszer, amelyet szeretnénk
- 5** Az Európai Zöld Megállapodás célkitűzései
- 6** Hogyan járul hozzá a KAP a rendszerhez, amelyet mi akarunk
- 9** KAP STRATÉGIAI TERVEK
- 10** Összefoglalás: a nemzeti törekvések áttekintése
- 14** ÉRTÉKEKELÉS
- 15** Javaslataink
- 16** Melléklet Módszertan

BEVEZETŐ

A Közös Agrárpolitika (KAP) egy igen jelentős támogatási rendszer, amely segítheti vagy megakadályozhatja az Európai Unió egyik központi intézkedésének, a Zöld Megállapodásnak és annak „Termelőtől a fogyasztóig” Stratégiája céljai elérését.

A KAP az Európai Unió legfontosabb mezőgazdasági politikája, amely az uniós költségvetés nagyjából 30%-át teszi ki és meghatározza az élelmiszer-előállítás finanszírozási prioritásait. A KAP 60 éve került kialakításra, de eddigi működése során a mezőgazdaság egyre intenzívebbé válását vonta maga után, az agrobiznisznek és a nagyüzemi gazdaságoknak kedvezve, ahelyett, hogy a kisüzemi élelmiszer-termelőket támogatná vagy a természetet óvna.

Az új KAP-ot – amely 2023-ban lép életbe – az Európai Bizottság igazságosabbnak és zöldebbnek jellemzi. Habár magába foglal néhány zöld hívószót, illetve környezetvédelmi- és szociális intézkedést, egy elszalasztott lehetőségként értékelhetjük a fenntarthatóbb élelmiszer-előállítási modellek irányába történő átmenet támogatására¹. Az új intézkedésekben rengeteg kiskapu rejlik és továbbra is az alapján jutalmazza a mezőgazdasági termelőket, hogy mekkora a termőföldjük, és nem az alapján, hogy gazdálkodásuk hogyan hat az éghajlatra és a biológiai sokféleségre².

Most az uniós országok felelőssége, hogy olyan KAP Stratégiai Terveket hozzanak létre, amelyek messzebbre mennek, mint

a gyenge KAP-kötelezettségek, és hogy támogassák az olyan intézkedéseket, amelyek a rendelkezésre álló forrásokkal segítik az Európai Zöld Megállapodás céljainak elérését. Sajnos, mint ahogy arra számos civil szervezet is rámutatott, az országok Stratégiai Terveinek nagy része nem rendelkezik olyan valódi intézkedésekkel, amelyek elősegíthetnék a környezet- és klímavédelmi célok elérését³.

Ez a jelentés a következő hét uniós ország KAP Stratégiai Tervét (továbbiakban: tervek vagy KST-k) értékeli ki: Ausztria, Cseh Köztársaság, Dánia, Málta, Lengyelország, Spanyolország és Svédország⁴. A jelentés a Friends of the Earth Europe nemzeti tagszervezetei által készített adatok összeállítása és elemzése⁵. A jelentés középpontjában a tervek azon hatásai állnak, amelyek az Európai Zöld Megállapodáshoz (továbbiakban EZM) fűződő mezőgazdasági célokat hivatottak segíteni. Különös figyelmet fordít az EU „Termelőtől a fogyasztóig” és Biodiverzitási Stratégiáira, illetve a mezőgazdasági kistermelőkre és a termelők tisztességes munkakörülményeire irányuló feltételezhető hatásaira.

1 <https://friendsoftheearth.eu/press-release/cap-fails-small-farmers-and-the-environment-yet-again/>

2 <https://friendsoftheearth.eu/publication/the-re-cap-does-the-eus-new-farming-policy-match-eu-green-deal-goals/>

3 <https://eeb.org/cap-national-strategic-plans-will-fail-to-deliver-on-european-green-deal-environmental-and-climate-objectives-ngo-assessment-reveals/>

4 A magyar KAP Stratégiai Terv elemzése is tervben volt, de a jelentés írásának időpontjában még nem volt nyilvánosan hozzáférhetővé téve

5 Teljes módszertan az 1. mellékletben.

Élelmiszer- és mezőgazdasági rendszer, amelyet szeretnénk

Ahhoz, hogy közelebb kerüljünk az igazságos és zöld élelmiszerekkel, illetve mezőgazdasággal működő rendszerekhez, alapvető változtatásokat kell eszközölni az EU élelmiszer-előállítási és elosztási rendszerén. Olyan élelmezési rendszerekre kell áttérni, amelyek élelmiszer-önrendelkezési és agroökológiai elveken alapulnak, és amelyek pozitív hatással vannak a biológiai sokféleségre, a talaj minőségére és az éghajlatra, illetve megvédik a mezőgazdasági termelők jogait.

Az Európai Bizottság az EZM szerves részeként tette közzé 2020-ban a „Termelőtől a fogyasztóig” és a Biodiverzitási Stratégiákat. Ugyan az EZM messze van a tökéletestől, de magába foglal néhány fontos célkitűzést, amelyek változásokat eredményezhetnek. Sajnos az EU-s közpolitika – beleértve a KAP-ot is – nem építette be ezeket az intézkedéseket és helyette továbbra is az iparszerűmezőgazdaságot támogatja a mezőgazdasági kistermelők és a természet kárára.

6 Nyélén (2007). Nyélén nyilatkozata. <https://nyeleni.org/IMG/pdf/DeclNyeleni-en.pdf>

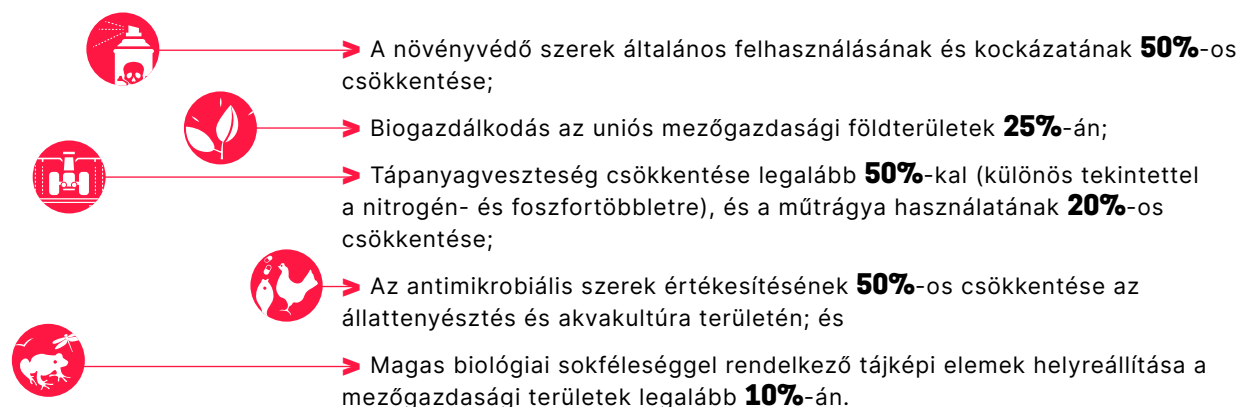
Élelmiszer-önrendelkezés: az emberek joga a környezetbarát és fenntartható módszerekkel előállított, egészséges és kulturálisan megfelelő élelmiszerekre, illetve joga a saját élelmezési és mezőgazdasági rendszereik kialakítására⁶.

Agroökológia: olyan ökológiai, szociális és politikai elveken alapuló élelmiszer-előállítási rendszerek, amelyek értékelik az egészséges és sokrétű agroökológiai rendszereket és közösségi hálózatokat, illetve minimalizálják a külső erőforrásokat, biztosítják a megélhetést a termelőknek és mindenkin számára elérhetővé teszik a tápanyagokban gazdag élelmiszereket.

Az Európai Zöld Megállapodás célkitűzései

Az EZM-hez tartozó „Termelőtől a fogyasztóig” Stratégia és a Biodiverzitási Stratégia célja, hogy az élelmezési rendszert igazságosabbá, egészségesebbé és környezetbarátabbá tegyék. A Stratégiák számos mezőgazdasághoz kapcsolódó célt tűztek ki:

A „Termelőtől a fogyasztóig” Stratégia célkitűzése továbbá, hogy az élelmezési rendszer igazságosabb és egészségesebb legyen, mind az elsődleges termelők tisztességes jövedelmét, mind a fogyasztók megfizethető és egészséges étrendjét illetően.

Hogyan járul hozzá a KAP a rendszerhez, amelyet mi akarunk

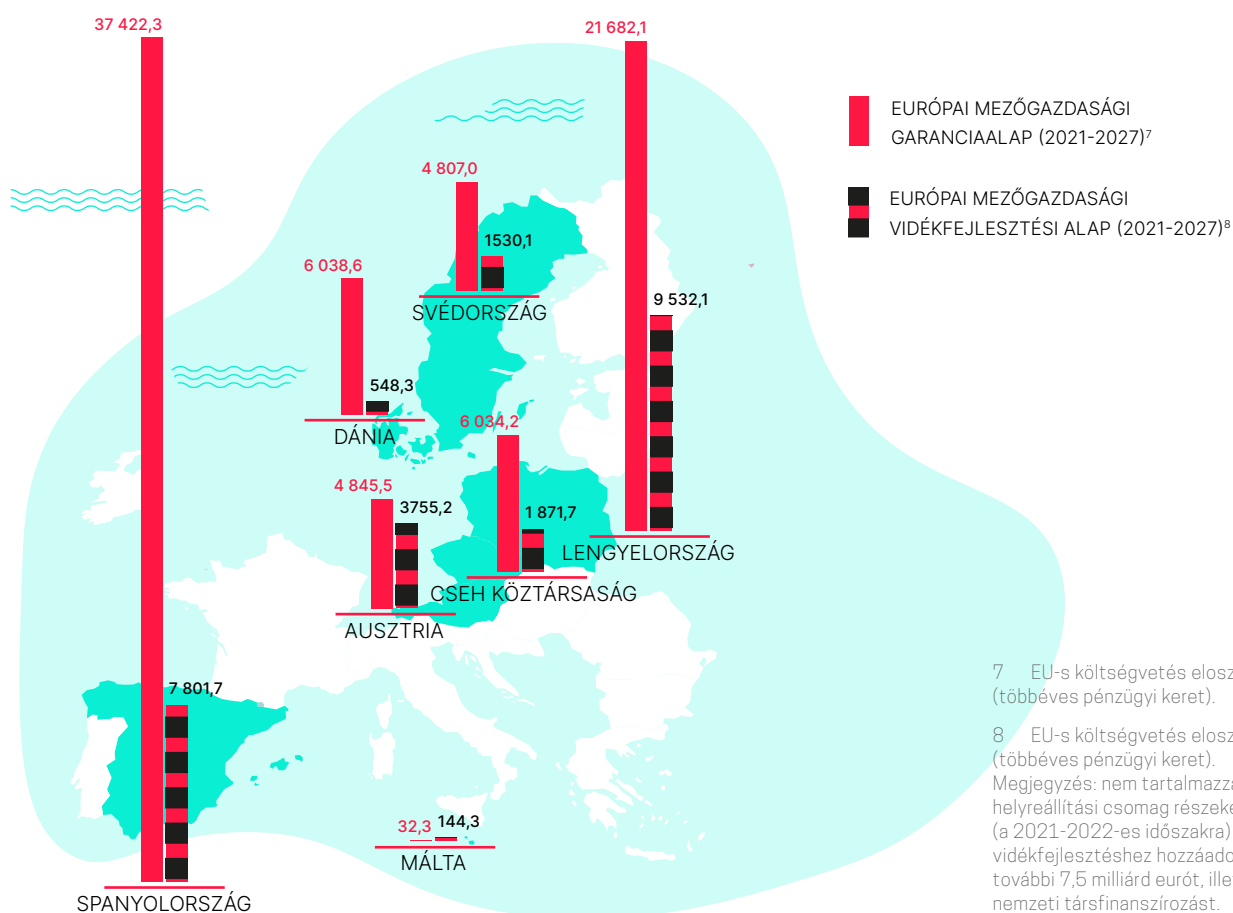
Az új KAP a 2021-2027-es időszakra szól, az új szabályozások pedig 2023-ban lépnek életbe. A teljes költségvetés nagyjából 387 milliárd eurót tesz ki, amely majdnem egyharmada az Unió teljes költségvetésének. Ezzel a KAP egy erőteljes eszköze lehet az élelmezési- és mezőgazdasági rendszer átforgalmazásának.

A KAP-költségvetés két alpból tevődik össze:

1. Az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA, más néven első pillér), amely 291,1 milliárd eurót tesz ki 2021 és 2027 között (a jelenlegi áron). Ez általánosságba véve a mezőgazdasági termelők „jövedelemtámogatására” szánt alap; és

2. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA, más néven második pillér), amely 95,5 milliárd eurót tesz ki 2021 és 2027 között. Ez a Vidékfejlesztési Pillérként is ismert, átfogóbb intézkedéseket finanszíroz (környezetvédelmi és egyéb), amelyekkel mezőgazdasági termelőket, illetve a vidéki területeken nem mezőgazdasági tevékenységet folytató, de a vidékfejlesztésben dolgozókat támogatnak.

A jelentésben vizsgált tagállamoknak a következő összegű KAP-finanszírozást osztották ki az Unió teljes költségvetéséből a 2021 és 2027 közötti időtartamra (millió euró):

⁷ EU-s költségvetés elosztása (többéves pénzügyi keret).

⁸ EU-s költségvetés elosztása (többéves pénzügyi keret).

Megjegyzés: nem tartalmazza a helyreállítási csomag részeként, (a 2021-2022-es időszakra) vidékfejlesztéshez hozzáadott további 7,5 milliárd eurót, illetve a nemzeti társfinanszírozást.

A következő KAP-rendeletek⁹ szabályozzák az összeg felhasználásának módját. A főbb jogszabályok szerint a tagállamoknak egy olyan KAP Stratégiai Tervet kell kidolgozniuk, amely az első és a második pillér kiadásait is magába foglalja; ezt pedig 2022 januárjáig kellett benyújtaniuk.

- **Szerepel bennük néhány környezetvédelmi előírás**, mint például: új, kötelező feltételek a kedvezményezettek oldalán, beleértve a magas kötöttszén-készlettel rendelkező talajok védelmét (tőzeglápok és vizes élőhelyek) és a vetésforgót (a növénytermesztés diverzifikálása¹⁰ helyett), de sok kivétel engedélyezett, a termőterület kismértékű növelése is lehetséges, de azt a természet szolgálatába kell állítani.
- **Más környezetvédelmi feltételek változatlanok maradnak a korábbi KAP-pal összehasonlítva**, mint például a minimális talajborítást érintő szabályok, az állandó gyepterületek fenntartása és a szántás tilalma környezetileg érzékeny vagy védett területeken (Natura 2000).
- **Az első pillér 25%-át ecoscheme intézkedésekre kell fordítani** (habár van néhány eltérést engedő rendelkezés). Ezek olyan önkéntes intézkedések, amelyek támogatják a környezetvédelmi, az éghajlati vagy az állatjóléti intézkedéseket (A KAP-ban meghatározott kritériumok viszont nagyon általánosak és az ecoscheméhez sorol olyan intézkedéseket is, amelyeknek nincs, vagy csak nagyon kevés pozitív környezeti hatással rendelkezik).
- **A második pillér 35%-át környezetvédelmi és éghajlatváltozással kapcsolatos célokra kell felhasználni** (meghatározott intézkedésekre korlátozva).

Mezőgazdasági kistermelők esetében a következő intézkedések lehetségesek:

- **Kötelező átcsoportosítással nyújtható 10%-os támogatás, habár van pár kibúvó a tagállamok részére.**

Van lehetőség a mezőgazdasági kistermelők támogatására is (maximum évi 1250 euróval), viszont a tagállamoknak módjukban áll egy minimum küszöbhatárt megállapítani arra, hogy ki kaphat támogatást. Ezzel egy bizonyos méretnél kisebb gazdaságok kizárhatóak a támogatásokból.

- **„Szociális feltétel” a mezőgazdasági dolgozók munkakörülményeinek javításáért.** A KAP-kedvezményezetteket érintő további feltételeket vezettek be az uniós munkajog különböző elemeinek való megfelelés terén. A tagállamoknak legkésőbb 2025 kezdetéig kell bevezetniük az új szociális feltételeket.

A KAP-on keresztül kiosztott összegek nagy része (az első és második pillért is beleértve) viszont továbbra is hektáronként kapható, ennek következtében pedig a támogatások elsősorban az iparszerű mezőgazdasághoz kerülnek. Ez környezetvédelmi kihívásokhoz, a földtulajdon koncentrációjához és a mezőgazdasági jövedelmek egyenlőtlenségéhez vezet.

Emellett nincs semmilyen jogi kapcsolat

a KAP és az EZM között, mivel az Európai Bizottság 2019-ben mutatta be az EZM-et, miután már nyilvánosságra hozta az új KAP javaslatokat. Számtalan tudós, civil szervezet és mezőgazdasági kistermelőtől érkező tiltakozás ellenére sem vizsgálták felül a kérdést.

Ehelyett a Bizottság egy nyilatkozatot tett közzé¹¹ a KAP és az EZM közötti kapcsolatról és hangsúlyozta, hogy biztosítani fogják a két dokumentum összehangolását. Ez nagyrészt a „KAP Stratégiai Tervezésen” fog alapulni, amely során a tagállamokat arra kérték, hogy értékeljék ki az összes KAP-célkitűzéshez kapcsolódó nemzeti igényeiket, javasoljanak ezen igényeket kielégítő intézkedéseket és célozzák meg ezeket az intézkedéseket. A tagállamoknak továbbá kötelezővé tették, hogy csatoljanak egy mellékletet a KAP-terveikhez, amelyben a mezőgazdaságra vonatkozó EZM-célokhöz való hozzájárulásaikról írnak. A jelentés írásának idején csupán a tagállamok egy részre teljesítette ezt a kérést¹².

A nyilatkozat rámutatott a Zöld Megállapodás ezen jelentésben taglalt mezőgazdasági céljai és a vonatkozó „KAP-eredménymutatók” közötti kapcsolatra. Utóbbiak ellen a tagállamoknak célokat kell kitűzniük a vonatkozó hatásmutatókkal együtt az alábbi táblázatban leírtak szerint¹³:

9 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2021:435:TOC>

10 több mint egy, azonos vagy különböző fajhoz tartozó növényfajta termesztése egy adott területen.

11 https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/sustainability_and_natural_resources/documents/analysis-of-links-between-cap-and-green-deal_en.pdf

12 Kivéve a biotermékek esetében, ahol 19 tagállam tartalmaz nemzeti értéket vagy célértéket. Lásd: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7022-2022-INIT/en/pdf>

13 Megjegyzés: A jelentés szerzői frissítették az eredménymutatókat, amelyek így tükrözik a KAP Stratégiai Tervek végleges előírásait.

A Zöld Megállapodás célkitűzései ¹⁴	Hatásmutatók (1. melléklet alapján) vagy kontextusmutatók (másodlagos jog által előírt)	Kimeneti- és eredménymutatók (1. melléklet alapján)
 A növényvédőszer- felhasználásának és kockázatának csökkentése 50%-kal 2030-ra > A magas kockázatú növényvédőszer- használatának 50%-os csökkentése	> I.18 A növényvédőszer- fenntartható és csökkentett használat: növényvédőszer- kockázatai, használata és hatásai¹⁵	> R.24 A növényvédőszer- fenntartható és csökkentett használat: a hasznosított mezőgazdasági terület (HMT) aránya a támogatott kötelezettségvállalások keretében, amelyek a növényvédőszer- fenntartható használatához vezetnek annak érdekében, hogy csökkentsék a növényvédőszer- kockázatait és hatásait, mint például a növényvédőszer- szivárgását.
 Az antimikrobiális szerek értékesítésének 50%-os csökkentése 2030-ig az állattenyésztés és akvakultúra területén.	> I.28 Antimikrobiális szerek használatának korlátozása haszonállatok esetében: antimikrobiális szerek árusítása/ használat a élelmiszer-előállítás céljára tartott állatok esetében.	> R.43 Antimikrobiális szerek használatának korlátozása: az antimikrobiális szerek korlátozó tevékenységekben érintett számosállategységek (SZÁ) aránya (megelőzés/csökkentés)
 > A tápanyagvesztések legalább 50%-os csökkentése 2030-ig.	> I.15 Vízminőség javítása: bruttó tápanyag-egyensúly mezőgazdasági földterületen	> R.22 Fenntartható tápanyag-gazdálkodás: mezőgazdasági földterületek aránya, ahol a vállalt kötelezettségek nyomán javul a tápanyag-gazdálkodás
 Ökológiai gazdálkodás 2030-ig a mezőgazdasági területek 25%-án.	> C.33 Ökológiai gazdálkodásba vont a mezőgazdasági területek	> O.17 Az ökológiai gazdálkodás alatt álló terület nagyság, vagy egyéb egységek száma
 Terület növelése a biológiai sokféleség érdekében, beleértve magas diverzitású tájképi elemekkel rendelkező mezőgazdasági területeket	> I.21 Ökoszisztéma-szolgáltatások célartatlékának bővítése: tájképi elemekkel rendelkező HMT-k aránya	> R.34 Tájképi elemek megőrzése: mezőgazdasági területek aránya a tájképi elemek (beleértve: sövények és fák) megőrzésére vonatkozó kötelezettségvállalások esetében

Fontos megemlíteni, hogy az eredménymutatók célértékei nem mutatkoznak meg közvetlenül a hozzákapcsolt Zöld Megállapodás céljaiban. A KAP-eredménymutatók általában azt célozzák meg, hogy hány hektárnyi területet fognak érinteni az adott intézkedések. Például a növényvédőszer-
használatának csökkentése esetén a KAP-eredménymutató nem azt méri, hogy maga a növényvédőszer-
használat mennyivel fog csökkenni. Ez a rendszerek minőségén fog múlni: mennyire megterhelők az elvárt korlátozások, illetve mennyire hatékonyan teljesítenek. Tehát egy magas KAP-

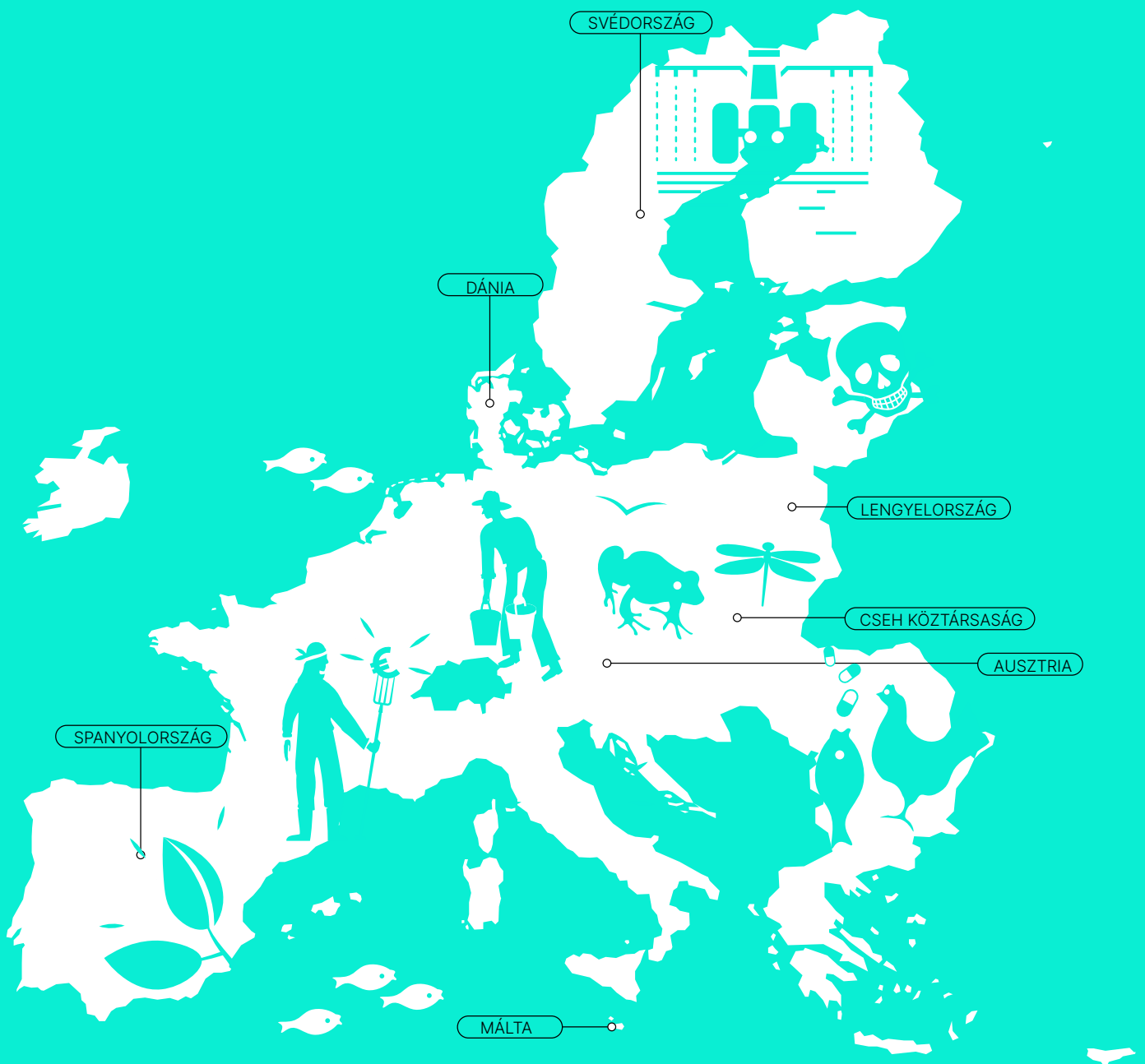
célérték nem feltétlenül jelenti a Zöld Megállapodás célkitűzésének magas mértékű teljesítését, vagy egy kitűzött alacsony célérték az EZM célkitűzésének teljesítését.

Mindazonáltal, ha a KAP-célkitűzés értékét és a rendszerek minőségét is figyelembe vesszük, akkor az információk előre jelezhetik, hogy a tagállam KAP Stratégiai Terve- hozzá fog-e járulni egy adott Zöld Megállapodás céljának eléréséhez. Ebből kifolyólag ez a kiértékelés a tagállamok KAP-eredménymutatóit és az intézkedések minőségéről szolgáltatott információkat is vizsgálja.

14 A „Termelőtől a fogyasztóig” Stratégia és a Biodiverzitási Stratégia szerint.

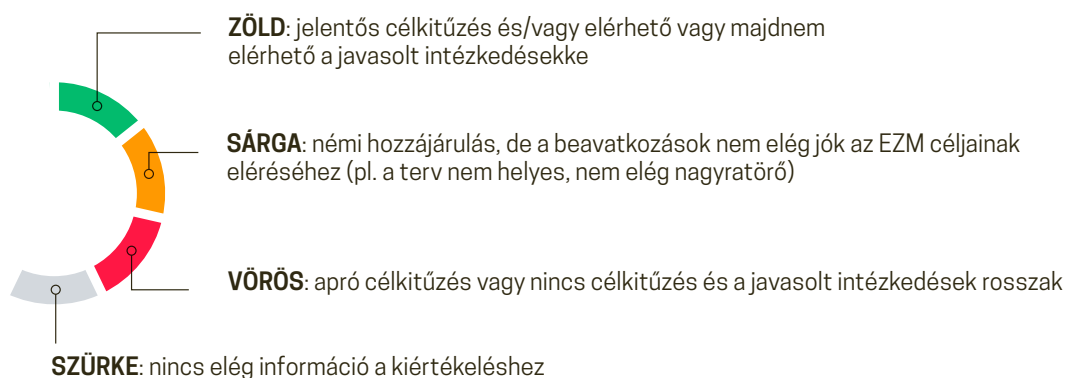
15 Ez a Bizottság megfogalmazása, ugyanakkor nem létezik a növényvédőszer-
fenntartható használata.

KAP Stratégiai Tervek

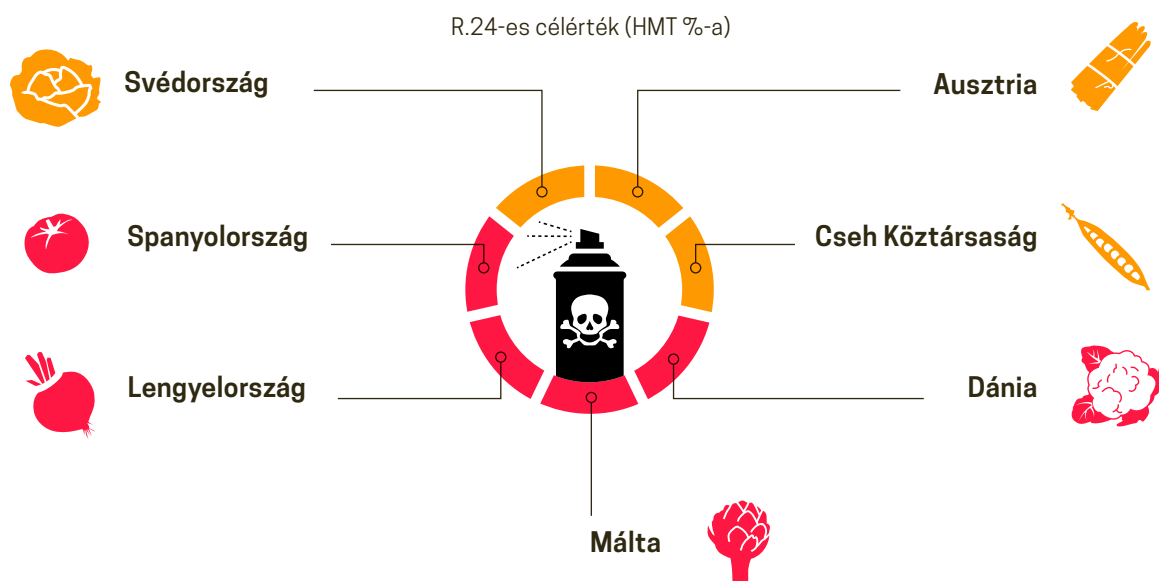

ÖSSZEFOGLALÁS: A NEMZETI TÖREKVÉSEK ÁTTEKINTÉSE

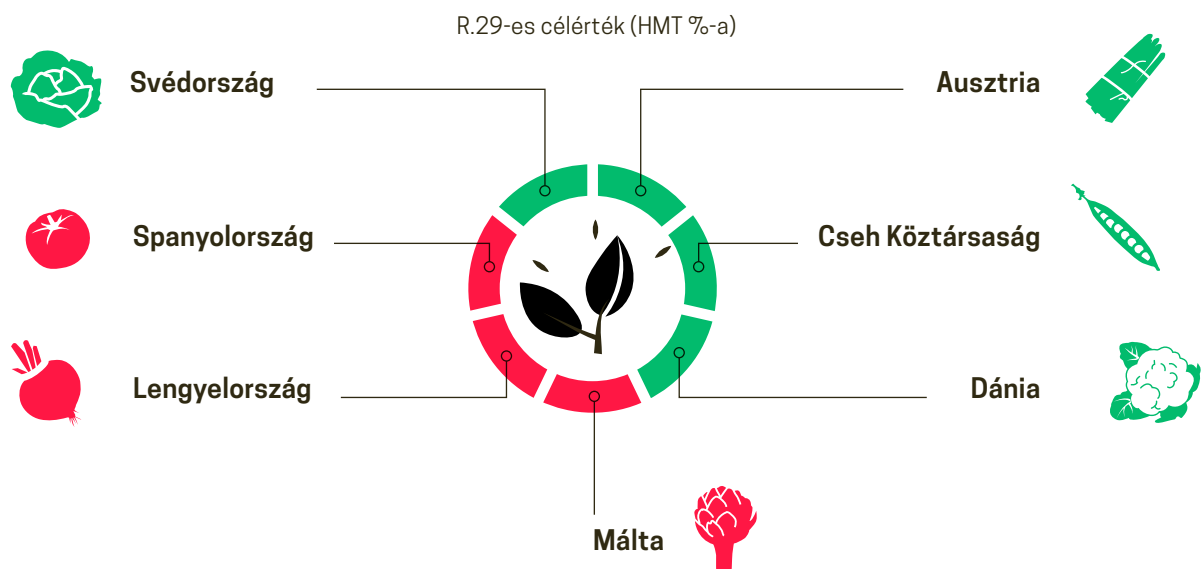
táblázat: A Zöld Megállapodás céljaihoz kapcsolódó eredménymutatók célértékei és a cél teljesítésének kiértékelte valószínűsége (a javasolt intézkedések minősége és mennyisége alapján).

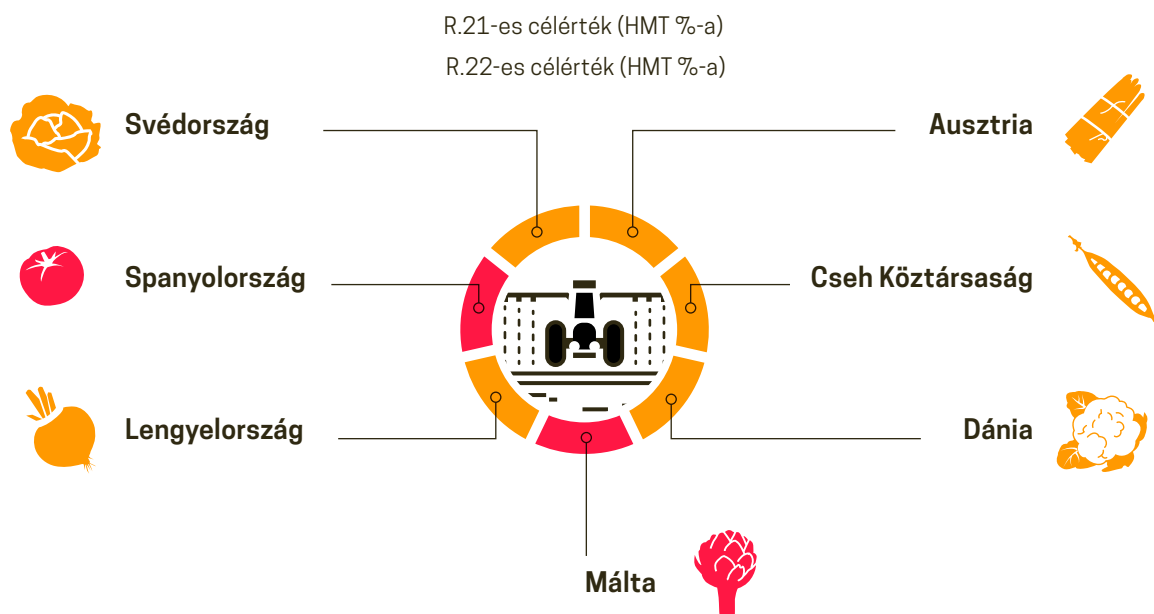
A növényvédő vegyszerek általános felhasználásának és kockázatának **50%-os** csökkentése

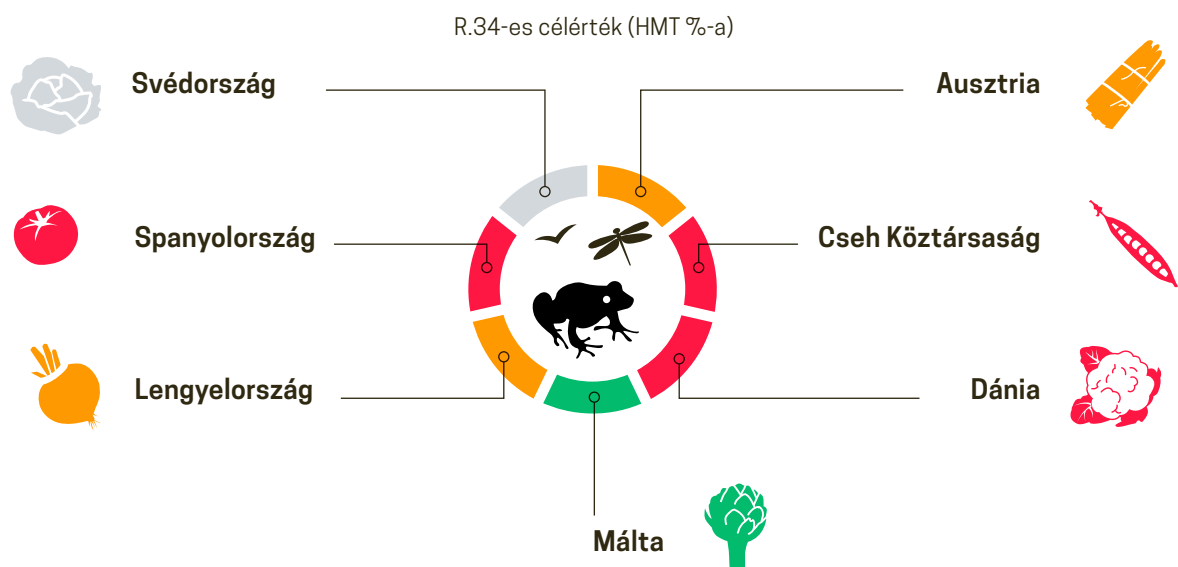
Ökológiai gazdálkodás az uniós mezőgazdasági földterületek **25%-án**

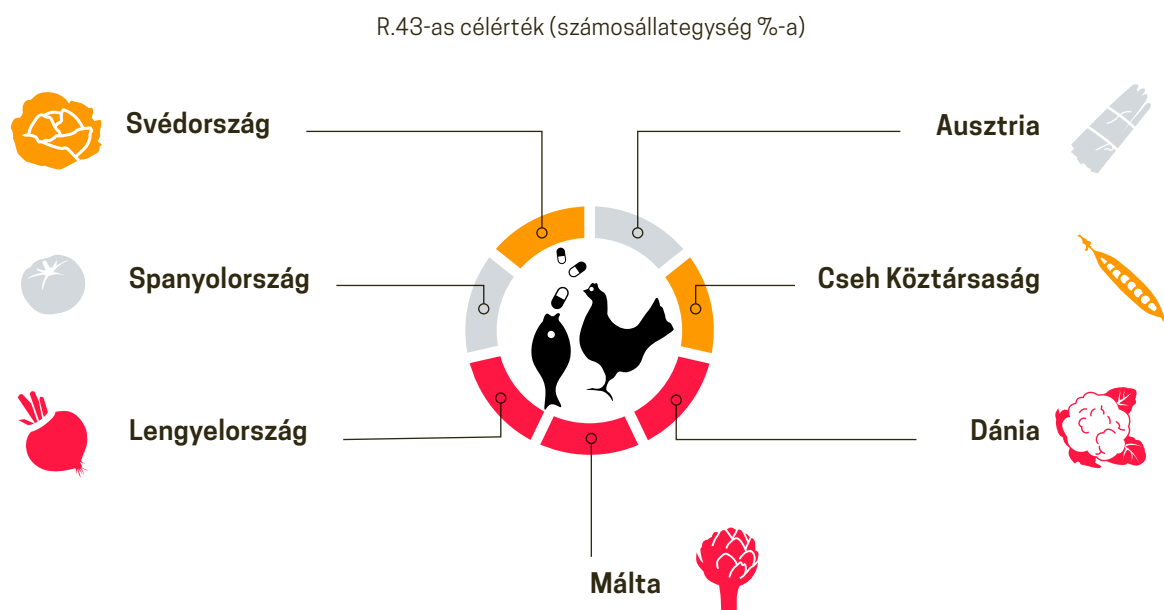
Tápanyagveszteség csökkentése legalább **50%-kal** (nitrogén- és foszfortöbblet a természetben), és a műtrágya használatának **20%-os** csökkentése

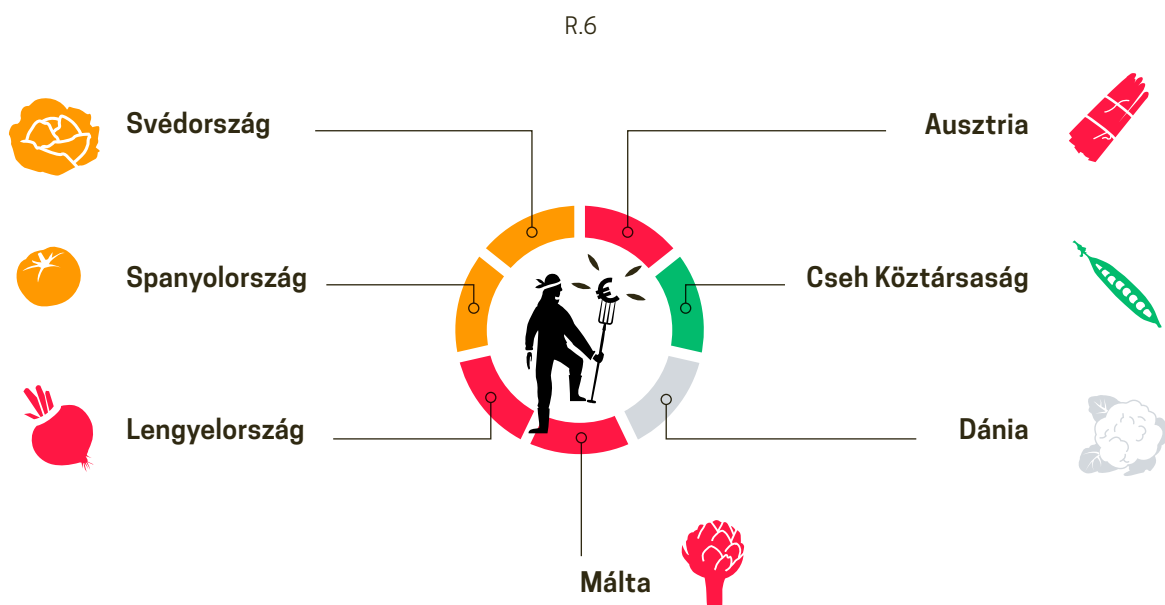
Magas biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemek helyreállítása a mezőgazdasági területek legalább **10%-án**

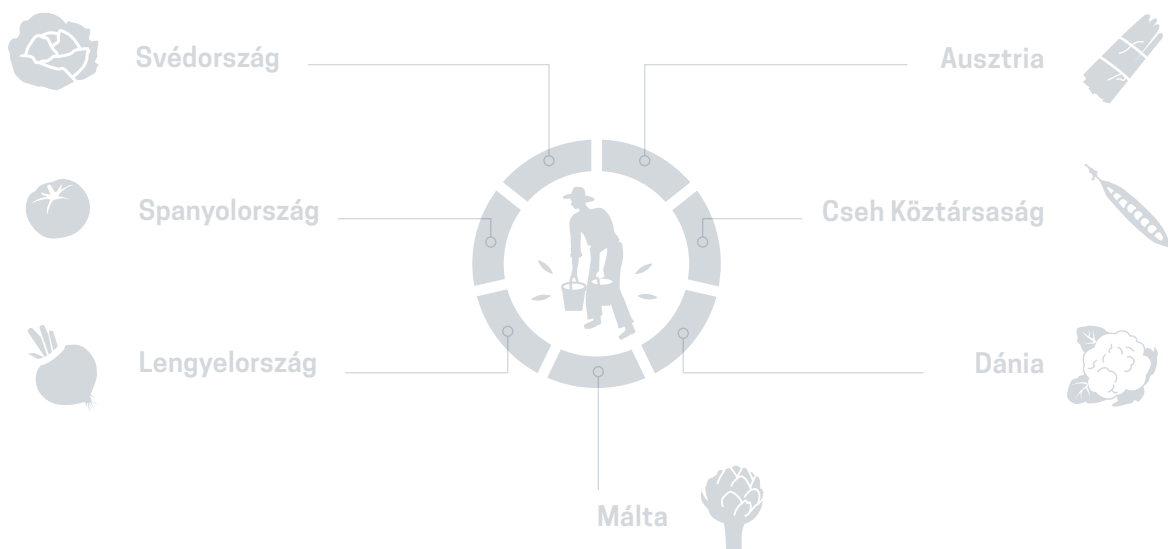
Az antimikrobiális szerek értékesítésének **50%-os** csökkentése az állattenyésztés és akvakultúra területén

A kistermelők és marginalizált területeken dolgozó termelők gazdasági helyzetének javítása

Tisztességes munkakörülmények a mezőgazdasági dolgozóknak (szociális feltételek stb.)

ÉRTÉKELÉS

Ez a jelentés hét tagállam nemzeti KAP Stratégiai Tervét vizsgálta, összevetve azokat az Európai Zöld Megállapodás céljaival, illetve a mezőgazdasági kistermelők támogatásával. Az általunk gyűjtött információk alapján a következő megállapításokat lehet tenni:

Milyen mértékben járulnak hozzá a KAP Stratégiai Tervek az Európai Zöld Megállapodás célkitűzéseihöz?

- A mezőgazdaságot érintő Zöld Megállapodás célkitűzéseit szemlélve úgy látszik, hogy a legtöbb KAP Stratégiai Terv nem fog jelentősen hozzájárulni a célok eléréséhez.
- Csupán a következő célkitűzések elérése vagy megközelítése valószínűsíthető: ökológiai gazdálkodás Ausztriában (habár Dánia, Svédország és a Cseh Köztársaság is közel érhet hozzá), a tápanyagvesztés csökkentése Lengyelországban, illetve a tájlelkek védelme Máltán. Még itt is fontos megemlíteni, hogy a célok eléréséhez nem feltétlenül a KAP lehetséges hozzájárulása vezet, hanem a már létező tendenciák.
- Kimondottan hiányolható a növényvédőszeres és műtrágya elleni fellépés, amely kérdés esetében egyik vizsgált KAP Stratégiai Terv sem fog jelentősen hozzájárulni a cél eléréséhez.
- A vizsgált tagállamok közül Spanyolország kimondottan alacsony célértékeket tűzött ki a legtöbb Zöld Megállapodás céljánál.
- Összességében – mint ahogy arra korábban rámutattunk – az eredménymutatókat nehéz kiértékelni az EZM céljainak elérésének kapcsán. A hatásmutatók közelebbi kapcsolatban állnak az EZM célkitűzéseivel, de a tagállamoknak nem kell ezekhez célértékeket meghatározniuk. Nagy különbség figyelhető meg a tagországok között a célkitűzések eredménymutatói kapcsán, de egy viszonylag magas célérték nem feltétlenül jelent nagyratörő célokat. Habár az intézkedések által lefedett területek nagy kiterjedésére utal, nem mond semmit az intézkedések szigorúságáról vagy hatásosságáról. Gyakran hiányoznak kiegészítő információk az előterjesztett rendszerek minőségéről és azok teljesítőképességéről, mint például hogy hány százalékkal fog csökkenni a növényvédőszeres használat az adott rendszernek köszönhetően.
- Amit a jelentés nem tartalmaz: Bár a legtöbb tagállamban a KAP lesz a feltételezhetően legnagyobb hozzájáruló az EZM mezőgazdasági vonatkozású céljaihoz, ez a jelentés nem vizsgálta az EZM azon célkitűzéseit, amelyeket a KAP-on kívül is lehet támogatni például nemzeti jogszabályokkal, állami támogatásokkal, a Kohéziós Alap segítségével vagy a helyreállítási alap felhasználásával. A jelentés nem vizsgálta továbbá a káros támogatások mértékét, mint például az iparszerű állattenyésztés vagy az a gazdálkodás intenzitását fokozó intézkedések (pl. gépesítés, állattartó épületek) támogatását, amelyek akadályozzák az EZM célok elérését.

Milyen mértékben támogatják a KAP Stratégiai Tervek a mezőgazdasági kistermelőket és a tisztességes munkakörülményeket?

- A vizsgált Stratégiai Tervekben szinte alig említik a méltányos munkakörülményeket. Az Európai Bizottság által kiadott áttekintés szerint¹⁶ a legtöbb tagország 2025-re szeretné megvalósítani a szociális feltételeket – kivéve két tagországot, amelyek 2023-ra, és további kettőt, amelyek 2024-re tervezik elérni a célokat (beleértve Spanyolországot).
- Hasonlóképp messze nem fő kérdés a mezőgazdasági kistermelők támogatása a vizsgált KAP-tervekben. Pár helyen javasolnak intézkedéseket, de azokat nehéz kiértékelni. Ebben a kérdésben a Cseh Köztársaság jár a legelőrébb.

16 <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7022-2022-IN/IT/en/pdf>

Javaslataink

Megállapítható, hogy a vizsgált Stratégiai Tervek nem tartalmaznak jelentős intézkedéseket sem az EZM 2030-ig teljesítendő mezőgazdasági céljai, sem a mezőgazdasági termelők és dolgozók támogatása kapcsán. Mivel a következő KAP 2027-ig lesz érvényben, így a következőket javasoljuk:

- Sokkal jelentősebb lépéseket kell tennie minden tagállamnak a Stratégiai Terve csaknem minden EZM célkitűzése kapcsán. Az Európai Bizottságnak számon kell kérnie a tagországokat az ambiciózusabb beavatkozások érdekében, hogy azok kielégítsék az éghajlat, a környezet és az országuk mezőgazdasági kistermelői igényeit. A KAP-eszközök segítségével lehetővé kell tenni a mezőgazdasági termelőknek, hogy áttérjenek az agroökológiára, illetve támogatni kell azokat, akik már ezen a módon gyarapodnak.
- Az Európai Bizottságnak jobban szemügyre kell vennie a tagországok KAP-terveiben az olyan termeléstől függő és más káros támogatásokat, amelyek aláássák az EZM célokat, illetve hozzájárulnak a takarmányokhoz és külső forrásokhoz való folyamatos függéshez.
- Az új KAP 2023-as bevezetését követően minden tagállam évente egyszer átdolgozhatja a Stratégiai Terveit. Habár a kezdetektől fogva kizárólag a tervek fő részeit a kell csak elfogadni, az átdolgozás folyamatát arra kell használni, hogy tovább javítsák a KAP Stratégiai Terveket és korrigálják azokat az intézkedéseket, amelyek nem teljesítenek.

Ahhoz, hogy legyen esély a Zöld Megállapodás céljainak elérésére, a tagállamoknak sokkal messzebb kell menniük, mint amit a Stratégiai Tervekben jelenleg kitűztek és arra kell használniuk a KAP-költségvetést, hogy olyan élelmiszer-önrendelkezésen és agroökológián alapuló élelmezési rendszereket építsenek fel, amelyek fenntarthatóbbak és igazságosabbak. Máskülönben a „Termelőtől a fogyasztóig” és a Biodiverzitási Stratégiák céljai nem mások, mint üres ígérek.

Melléklet Módszertan

Kérdőíveket küldtünk hét nemzeti partnerünknek Ausztriába, a Cseh Köztársaságba, Dániába, Máltára, Lengyelországba, Spanyolországba és Svédországba azzal a céllal, hogy adatokat gyűjtsünk a KAP-eszközökről, amelyeket nyolc – a „Termelőtől a fogyasztóig” és a Biodiverzitási Stratégiákhoz tartozó – célhoz használnak fel:

- A növényvédő vegyszerek általános felhasználásának és kockázatának csökkentése 50%-kal;
- Ökológiai gazdálkodás az uniós mezőgazdasági földterületek 25%-án;
- Tápanyagveszteség csökkentése legalább 50%-kal (nitrogén- és foszfortöbblet a természetben);
- Műtrágya használatának 20%-os csökkentése;
- Az antimikrobiális szerek értékesítésének 50%-os csökkentése az állattenyésztés és akvakultúra területén;
- Tisztességes munkakörülmények a mezőgazdasági dolgozóknak (szociális feltételek stb.);
- Magas biológiai sokféleséggel rendelkező tájképi elemek helyreállítása a mezőgazdasági területek legalább 10%-án;
- A kistermelők és marginalizált területeken dolgozó termelők gazdasági helyzetének javítása.

Az információkat begyűjtöttük és ország- illetve célkitűzés szerint összegeztük.

A jelentés további része az egyes tagállamokra vonatkozó információkat összegzi az alábbi források alapján:

- Egy táblázat, amely a tagországok KAP-terveiben megfogalmazott törekvéseit rangsorolja célkitűzés szerint: a zöld azt jelzi, hogy az ország valószínűleg teljesíti vagy megközelíti a célkitűzést; a sárga vegyes eredményeket jelez, vagy azért, mert a célkitűzés nagyratörő, de nem társulnak hozzá megfelelő intézkedések, vagy mert a célkitűzés nem nagyratörő, de érdekes vagy innovatív intézkedések járulnak hozzá; a vörös azt jelzi, hogy a tagország egyáltalán nem foglalkozik a problémával; a szürke jelzés szerint a begyűjtött információk nem voltak megfelelőek a kiértékeléshez.
- Egy kiértékelés, amely megmutatja, hogy milyen mértékben járulnak hozzá a KAP-tervek az EZM-célokhoz egyrészt a környezetvédelmi, másrészt a szociális oldalt vizsgálva.
- Egy sor ajánlás az Európai Bizottság és a KAP Stratégiai Tervek elfogadásának utolsó stádiumában járó tagállamok részére.

**Magyar
Természetvédők
Szövetsége**
Föld Barátai Magyarország

Friends of the Earth Europe

Rue d'Edimbourg 26, Brüsszel, Belgium
info@foeeurope.org www.foeeurope.org